

Csiki Tamás

Az új nemzeti katonai stratégia a nemzetközi tapasztalatok tükrében

Magyarországon 2012 decemberében fogadták el az új Nemzeti Katonai Stratégiát, a Magyar Honvédség feladatrendszerét és képességfejlesztésének irányait a következő 8–10 évre meghatározó dokumentumot. A stratégiai jövőképet európai kitekintéssel és néhány Magyarországhoz hasonló méretű ország stratégiájával összehasonlítva lehet objektíven értékelni.

Annak ellenére, hogy kontinensünk jelenleg a béke, stabilitás és biztonság korábban sosem látott korszakát élvezi, a nemzetközi stratégiai környezet dinamikus átalakulását jól jelzi, hogy az elmúlt bő húsz évben Európa országainak legalább három alkalommal volt (lehetett) szüksége arra, hogy felülvizsgálják nemzeti védelempolitikájukat és a fegyveres erők jövőképevel, feladatrendszerével kapcsolatos koncepcióikat. A hidegháborút követő években az alapjaiban megváltozott biztonságpolitikai környezetre kellett reagálni, túllépve a blokkpolitikán és egy nagyméretű európai fegyveres konfliktus fenyegetésén. Az ezredfordulóhoz közeledve Kelet-Közép-Európa országainak euro-atlanti integrációja, NATO- és EU-csatlakozása formálta át a térség államainak fenyegetettség-percepcióját, és megváltoztatta a fegyveres erők felhasználásának jellegét, az országvédelemről a koalíciós válságkezelő műveletekre helyezve a hangsúlyt.¹ Végül a 2008 óta tartó gazdasági válság – amely Európát, ezen belül Kelet-Közép-Európát különösen keményen sújtotta – a stratégiai célok felülvizsgálatának újabb hullámát kényszerítette ki. A tanulmány célja, hogy e változások fényében nemzetközi kontextusba helyezze a 2012 decemberében elfogadott magyar Nemzeti Katonai Stratégiát² (NKS), és komparatív szemlélettel értékelje az abban foglaltakat.

A nemzetközi stratégiaalkotás gyakorlati tapasztalatai azt mutatják, hogy a stratégiai dokumentumok tartalma – a stratégiaalkotó céljaitól függően – széles spektrumon értékelhető a deklaratív-kommunikációs célú irányelvektől a részletesebb, de még

1 Számos esetben ezt a nemzeti biztonsági stratégiák szintjén a 2001-ben (New York, Washington), 2004-ben (Madrid) és 2005-ben (London) bekövetkezett stratégiai terrortámadásokra adott reakció egészítette ki.

2 1656/2012. (XII. 20.) Kormányhatározat

leíró (deskriptív) fehér könyveken át az előíró (preskriptív) szemléletű, feladatszabó stratégiáig, amelyek a feladatok mellett az erőforrásokat és a megvalósítás módját is megjelenítik. Mivel meggyőződésünk szerint – és értékelésünk tükrében – az új magyar Nemzeti Katonai Stratégia „fehér könyv” funkciót tölt be, a nemzetközi kitekintésben két dolgot is szem előtt kell tartanunk. Egyrészt azt, hogy a katonai stratégia ilyen formában történő megfogalmazásával Európában nem vagyunk egyedül, e dokumentum több nemzet esetében is hasonló formában jelenik meg, amely mindjárt lehetőséget is ad a konkrétumokat hiányoló kritikára az objektív külső értékelés szempontjából. Másrészt pedig megfigyelhető az a tendencia, hogy a gazdasági-pénzügyi válság miatt a stratégiai tervezés egyik alappilléret jelentő kiszámítható gazdasági előrejelzés hiánya bizonyos stratégia-alkotási funkciókat és fejlesztéseket egyszerűen nehezen tervezhetővé tett, ezért egy általánosabb, „lazább elrendezésű” dokumentum több mozgásteret biztosít a politikai és katonai vezetés részére a következő tervezési-fejlesztési időszakra. Annak érdekében, hogy a tanulmány értékelése teljes mértékben konstruktív legyen, záró gondolataink között néhány javaslatot fogalmazunk meg az NKS-ben foglaltak további tervezésére, bontására és végrehajtására vonatkozóan.

A stratégiaalkotás európai tapasztalatai

A stratégiai dokumentumok funkcionalitása – mondhatjuk úgy, „használhatósága” – szempontjából átfogó képet kaphatunk a Külkapcsolatok Európai Tanácsa (European Council on Foreign Relations – ECFR) összegző tanulmánya³ alapján, amely az Európai Unió – a kutatás időszakában még – 27 tagállamának nemzeti stratégiai dokumentumait vizsgálta meg, és hasonlította össze Európában. Miközben tanulmányunk a 2010 óta elfogadott katonai stratégia jellegű dokumentumokra fókuszál, két okból is érdemes és szükséges a szélesebb stratégiai körképet vizsgálnunk. Egyrészt az európai tapasztalatok még ma is azt mutatják, hogy több ország esetében elmosódnak a határok a nemzeti biztonsági, védelmi és katonai stratégiák között, olykor fehér könyvekben egyesítve ezek funkcióit, olykor egyik-másik dokumentumot kihagyva – hiszen „általános recept” a stratégiaalkotásra nem létezik, és azt a nemzeti hagyományok, az elmélet és gyakorlat egyaránt alakítja. Másrészt a szélesebb kitekintés lehetővé teszi, hogy a magyar katonai stratégiát több szempontból is vizsgáljuk, és megalapozottabb értékelést adjunk arról. Kiemelten a katonai elemeket a tanulmány második felében egy szűkebb körű komparatív elemzés vizsgálja öt, Magyarországgal összemérhető kelet-közép-európai kis NATO-tagállam (Csehország, Szlovénia, Horvátország, Észtország, Litvánia) 2010 óta készült katonai stratégiai dokumentumai esetében, ugyanis a funkcionális különbségek mellett itt is megjelennek az eltérő tartalmi hangsúlyok.

3 Oliver de France, Nick Whitney: *Europe's Strategic Cacophony*. ECFR Policy Brief, 2013. http://ecfr.eu/page/-/ECFR77_SECURITY_BRIEF_AW.pdf Megtekintve: 2013. 06. 01. Az alapkutatást a francia Institute de Recherche Stratégique de l'Ecole Militaire (IRSEM) végezte. Olivier de France, Nick Whitney: *Étude comparative des livres blancs des 27 États membres de l'UE: pour la définition d'un cadre européen*. Elérhető: <http://www.defense.gouv.fr/content/download/185008/2037037/file/Etude%2018-2012.pdf> Letöltés: 2013. 06. 01.

Az ECFR európai stratégiai dokumentumokat összehasonlító tanulmánya rámutat arra, hogy ezek nélkülöznek bármilyen egységes vagy koherens stratégiai szemléletet. Már önmagában azok sokszínűsége arról árulkodik, hogy az egyes államok milyen sokféleképpen tervezik stratégiai céljaikat és hajtják végre az azok eléréséhez szükséges lépéseket. Viszont ha ezeket össze kívánjuk hasonlítani, kiinduló feltevésünknek annak kell lennie, hogy egy „stratégiának” egyértelmű célokat azonosító, súlypontokat képző, előíró szemléletű, az eszközöket és erőforrásokat a célokhoz rendelő és a végrehajtót, valamint a végrehajtás módját és időkeretét pontosan meghatározó dokumentumnak kell lennie – a sikeres és hatékony megvalósítás ugyanis ezek nélkül törvényszerűen kétséges marad.

A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a stratégiában meghatározott céloknak túl kell menniük azon, hogy a biztonsági környezetet leírják, és azt is tartalmazniuk kell, hogy az adott ország milyen irányba kívánja befolyásolni a külső s belső folyamatokat, a biztonsági környezetet, és hogyan tervezi ezt megvalósítani a gyakorlatban. Hasonlóképpen, bármilyen célkitűzés akkor lehet hiteles, ha azt katonai téren körültekintő haderőtervezés, a civil szférában a végrehajtók kapacitásainak tervezése támasztja alá, azonosítva a (képesség)fejlesztés menetrendjét, elvárt végeredményét és a (képesség)fejlesztésre szánt erőforrásokat. Az „elvárt végeredményt” pedig nem csupán a biztonsági környezet bizonyos változása jelenti – hiszen azt külső, független tényezők is befolyásolják –, hanem valamely képesség (haderőstruktúra, fegyveres erők mérete, haditechnikai eszközök modernizációja stb.) kialakítása. Ehhez azonban meg kell határozni, mivel akar rendelkezni az adott ország a tervezési ciklus végén. Összességében tehát egy funkcionálisan jó, megalapozott és végrehajtható stratégiai dokumentumnak az alábbi jellemzőkkel és tartalmi elemekkel kell bírnia:

- A biztonsági környezet átfogó szemléletű értékelése – beleértve a kihívások, kockázatok, fenyegetések mellett a lehetőségeket is.
- A megfogalmazott jövőkép és célok megvalósításához szükséges előíró szemlélet.
- A célok–eszközök–végrehajtók–végrehajtási módszerek egysége.
- Konkrét tervezési célok (haderőstruktúra, képességek) azonosítása.
- A tervezési időszak erőforrásainak pontos azonosítása és ütemezése.

Ezzel szemben az ECFR által vizsgált 27 ország dokumentumai komoly hiányosságokat mutatnak: jelentős részük egyszerűen idejétmúlt (a gazdasági válság előtti időkből származik), és csupán néhány követi átfogó módon a stratégiai környezet változásait, beleértve például a transz-atlanti kapcsolatok változását az utóbbi években. A biztonsági környezet értékelése (ti. a kihívások, a kockázatok és a fenyegetések áttekintése) szinte mindenhol megjelenik, de csak kevés esetben azonosítják pontosan a fegyveres erők feladatait vagy az egyes szervezetek felelősségi területeit a kezelésükben.⁴ Jellemzők az olyan általános célkitűzések, mint például a szövetséges államokkal összehangolt képességfejlesztés, azonban csak néhány esetben határozzák meg

4 Az értékelés kiemeli például, hogy miközben a kiberbiztonság terén megjelenő kihívásokat (kiberbűnözés, kritikus és kormányzati infrastruktúrák elleni kibertámadások) sok esetben konkrét fenyegetésként azonosítják, ezzel szemben nem szólnak arról, hogy ezek kezelése civil vagy katonai feladat, mely szervezetre esik a védekezés súlypontja vagy koordinációja, milyen erőforrásokat mozgósítanak a kibervédelmi képességek fejlesztésére.

azt, hogy mely területeken, kivel és milyen céllal alakítanának ki mélyebb együttműködést, vagy hogyan értékelik a nemzeti szuverenitás és a képességmegosztás által felmerülő érdekellentéteket.

Tekintettel arra, hogy ezek általános tapasztalatok, fontos hangsúlyozni, hogy az egyes országokban a stratégiai tervezés mindig politikai döntések függvénye, és amikor a megalapozott politikai döntésekhez szükséges kiszámítható körülmények nem állnak fenn, vagy a politikai akarat nem egyértelmű, a források nem prognosztizálhatóak, a stratégiai tervezési folyamat is deformálódik és veszít hatékonyságából. Ezzel együtt vannak olyan országok Európában, amelyek számára a funkcionális nemzeti stratégiai dokumentumok elkészítése is megoldható volt, azonban végrehajtásukat csak utólag lehet majd értékelni.

Európai stratégiai körkép

Értékelve az uniós tagállamok nemzeti stratégia dokumentumait, a kutatók hat kategóriába sorolták be az egyes országokat stratégiáik aktualitása, látásmódja és funkcionális felépítése alapján. Eszerint *nagystratégák* (grand strategists), *stratégák* (strategists), *globalisták* (globalists), *lokalisták* (localists), *kimaradók* (abstentionists) és *sodródók* (drifters) között tehetünk különbséget az alábbiak szerint:⁵

- *Nagystratégák*: Európában – nem meglepő módon – két ország, Franciaország és Nagy-Britannia azok, amelyek országuk tradíciói, nemzetközi ambíciói és fegyveres erőik képességei alapján valóban „nagystratégiában” gondolkoznak nemcsak globális kitekintésük, hanem átfogó megközelítésük alapján is. Franciaország közelmúltban kiadott Fehér Könyve⁶ és a végrehajtás forrásait biztosító Védelmi Tervezési Költségvetési Törvény⁷ megvalósítják azt a funkcionalitást, amely alapján a célkitűzések és végrehajtás egy átfogó stratégia vízió mentén koherens egységet képeznek. Az új stratégiai dokumentum a tartalmi elemek áttekintése nélkül sorra veszi és értékeli a geostratégiai trendeket és azok Franciaország biztonsági környezetére gyakorolt hatását, azonosítja az ország biztonságára hatást gyakorló kihívásokat, kockázatokat, fenyegetéseket, valamint a felmerülő lehetőségeket. Mindezekkel kapcsolatban meghatározza a francia nemzeti érdekeket, illetve egyértelmű és konkrét feladatokat szab a francia fegyveres erőknél. A Fehér Könyv definiálja a haderő struktúráját, nemzeti és nemzetközi műveleti ambíciószintjét és haditechnikai fejlesztési irányait, részletes tételeit a 2019-ig tartó tervezési időszak végéig. Annak ellenére, hogy az új Fehér Könyv a forráselvonás következtében csökkenti a haderő korábbi képességeit, a tervezési időszak stratégiai célkitűzései és a végrehajtás módja koherens egységet tükröz.

5 De France, Whitney: pp. 4–8.

6 Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité nationale, 2013. június. Elérhető:

<http://www.defense.gouv.fr/content/download/206186/2286591/file/Livre-blanc-sur-la-Defense-et-la-Securite-nationale%202013.pdf> Letöltés: 2013. 06. 10.

7 *Loi de programmation militaire 2009–2014*. Elérhető: <http://www.defense.gouv.fr/sga/le-sga-en-action/budget-finances-de-la-defense/budget/lpm-2009-2014> Letöltés: 2013. 06. 10.

Nagy-Britannia esetében a 2010-es Stratégiai és Biztonsági Felülvizsgálat eredményeit összegző dokumentumot⁸ és az ennek alapján készített Nemzeti Biztonsági Stratégiát⁹ kiegészíti egy tízéves haderő-jövőkép,¹⁰ egy átfogó Védelmi Technológiai Fehér Könyv¹¹ és a tízéves Védelmi Beszerzési Terv.¹² Ezek alapján elmondható, hogy nemcsak az ország biztonsága fenntartásának feladatai és a nemzeti érdekérvényesítés célkitűzései derülnek ki a következő évtizedre vonatkozóan, hanem a 2020-as új haderőmodell (Army 2020) kialakításának lépései is.¹³ Mindkét ország esetében jellemző, hogy nemzetközi ambícióikból eredően nagyobb hangsúlyt kellett helyezniük arra, hogy csökkenő fegyveres képességeikkel hogyan képesek biztosítani szerepvállalásukat, autonóm cselekvési és erőketítő képességüket.

- *Stratégák*: Hasonlóan megalapozott, de spektrumában szűkebb stratégiai elképzelésekkel rendelkeznek az európai „stratégák”: Csehország, Svédország és Finnország. A cseh stratégiai dokumentumok¹⁴ részletesen értékelik a stratégiai környezet változásait, és ezek fényében határozzák meg a nemzeti stratégiai célokat, valamint az elérésükhöz szükséges eszközöket és forrásokat. Meghatározzák a végrehajtáshoz szükséges képességfejlesztési, védelmi ipari, humán erőforrás-követelményeket a haderőtervezés rendszerében. A svéd¹⁵ és finn¹⁶ dokumentumok egyaránt következetesen felépített és átfogó stratégiát formálnak – utóbbit 2013-ban ismét frissítették. Mindkét esetben fontos hangsúlyt fektetnek az európai (EU) és regionális (NORDEF) együttműködési formákban rejlő lehetőségek és nemzeti érdekek összehan-

8 *Securing Britain in an Age of Austerity: The Strategic Defense and Security Review.*

Elérhető: http://www.direct.gov.uk/prod_consum_dg/groups/dg_digitalassets/@dg/@en/documents/digitalasset/dg_191634.pdf. Letöltés: 2013. 05. 28.

9 *A Strong Britain in an Age of Austerity: The National Security Strategy.* Elérhető:

http://www.direct.gov.uk/prod_consum_dg/groups/dg_digitalassets/@dg/@en/documents/digitalasset/dg_191639.pdf. Letöltés: 2013. 05. 28.

10 *Transforming the British Army – Modernising to face an unpredictable future.* Elérhető:

http://www.army.mod.uk/documents/general/Army2020_Brochure.pdf. Letöltés: 2013. 05. 28.

11 *National Security Through Technology: Technology, Equipment and Support for UK Defense and Security.* Elérhető: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/27390/cm8278.pdf Megtekintve: 2013. 05. 28.

12 *Equipment Plan 2012–2022.* Elérhető: <http://www.nao.org.uk/wp-content/uploads/2013/03/MOD-equipment-plan-full-report.pdf>. Letöltés: 2013. 05. 30.

13 Bár a kritikák ez esetben egyes stratégiai fegyverrendszerek (így a hadászati nukleáris elrettentést biztosító tengeralattjárók és rakétáik) modernizációja és műveleti (hírszerző, megfigyelő, célmegjelölő, felderítő – ISTAR) képességek kapcsán megkérdőjelezzik, hogy a jelenlegi tervezés alapján a következő évtizedben biztosíthatóak-e?

14 *White Paper on Defence, 2011.* Elérhető: http://merln.ndu.edu/whitepapers/Czech_ENG_2011.pdf *Security Strategy, 2011.* Elérhető: http://merln.ndu.edu/whitepapers/CzechRep_Security_Strategy_ENG_2011.pdf *Defence Strategy, 2012.*

Elérhető: <http://www.army.cz/scripts/file.php?id=143716&down=yes> Letöltés: 2013. 06. 11.

15 *A Functional Defense. Swedish Government Bill.* Fact Sheet, 2009. Elérhető:

<http://www.government.se/content/1/c6/12/31/54/0002c3f6.pdf> Letöltés: 2013. 06. 11.

16 *Finnish Security and Defense Policy 2012.* Elérhető:

http://vnk.fi/julkaisukansio/2012/j05-suomen-turvallisuus-j06-finlands-sakerhet/PDF/VNKJ0113_LR_En.pdf Letöltés: 2013. 06. 11.

golására, és megvalósul a fent említett funkcionalitás a célok–eszközök–végrehajtás egysége és a források mellérendelése tekintetében.

- *Globalisták*: Funkcionális szempontból több ország (így például Hollandia, Németország, Spanyolország, Szlovénia) esetében azt tapasztaljuk, hogy miközben gondolkodásában, stratégiai kitekintésében globális stratégiai dokumentumokat fogadtak el, amelyek azonban a megvalósítás tekintetében hiányosságokat vagy nem tisztázott részleteket tartalmaznak. A 2011-ben elfogadott Spanyol Biztonsági Stratégia¹⁷ a geopolitikai szint felé „csúszott el”, és kevésbé részletezi a műveleti szintet, illetve a stratégia megvalósítását. Miközben a geostratégiai változásokat kifejezetten részletesen és innovatív módszertannal tárgyalja (az általános trendek mellett kiemeli és különböző közegekre – szárazföld, légtér, tenger, világűr, kibertér, információs tér – bontva vizsgál ún. kockázatnövelő tényezőket), ezekhez általánosságban illeszti a stratégiai célokat, a biztonsági környezet befolyásolási lehetőségének, a priorizálásnak különösebb jele nélkül. A fegyveres erők fejlesztése, a haderőstruktúra jövőképe, annak finanszírozása – azaz a stratégiában foglalt végrehajtása kevesebb figyelmet kapnak. Hasonlóképpen, a holland stratégiai jövőképet bemutató dokumentum,¹⁸ melynek kidolgozási módszertana valóban rendkívül komplex és minden stratégiai szereplőt bevont a folyamatba, bőségesen foglalkozik a stratégiai környezet leírásával, de a haderő feladatainak megvalósításáról, végrehajtásáról és az ehhez szükséges fejlesztésekről lényegesen kevesebbet ír. Mind a spanyol, mind a holland dokumentumok hosszasan foglalkoznak ugyanakkor az ország számára *fontos értékek* (például demokratikus egyenlőség) és *elvek* (például a védelem felelőssége) értelmezésével. Még kevésbé valósul meg a stratégiai funkció a német Védelempolitikai Irányelvek¹⁹ esetében – amely valahol félúton helyezkedik el egy nemzeti biztonsági és egy katonai stratégia között –, amely sokkal inkább a kockázatok, kihívások és fenyegetések listája, azonban nem tartalmaz iránymutatást arra vonatkozóan, hogy Németország milyen konkrét lépésekkel kíván ezekre reagálni, vagy milyen eszközökkel alakítaná biztonsági környezetét. A stratégiai célkitűzések egysége azért sem valósulhat meg, mert a védelempolitikai feladatrendszer tovább részletező dokumentumok – a 2004-es Katonai Doktrína és a 2006-os Fehér Könyv – jóval megelőzték a jelenlegi Irányelveket, más stratégiai környezetre reflektálnak, így nem is tükrözhetik napjaink realitását, új dokumentumok pedig eddig nem készültek.

17 Spanish Security Strategy – Everyone’s Responsibility. Elérhető: <http://www.lamoncloa.gob.es/nr/rdonlyres/ef784340-ab29-4dfc-8a4b-206339a29bed/0/spanishsecuritystrategy.pdf>. Letöltés: 2013. 06. 11.

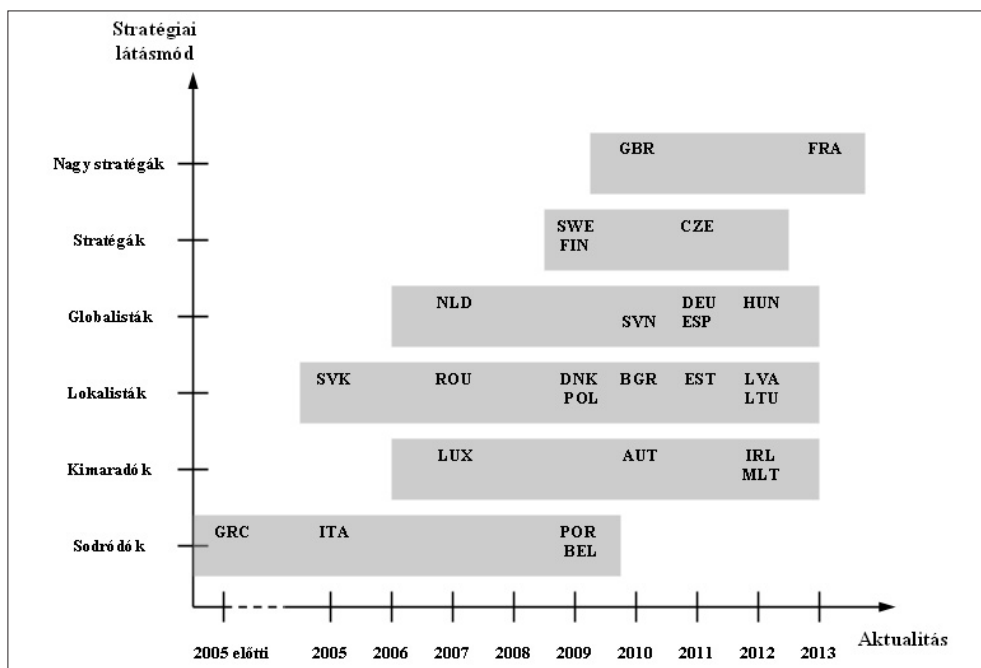
18 *Future Policy Survey*, 2010. Elérhető: http://www.defensie.nl/_system/handlers/generaldownloadHandler.ashx?filename=/english/media/Summary_and_conclusions_Future_Policy_Survey_tcm48-153793.pdf Letöltés: 2013. 06. 12.

19 *Defense Policy Guidelines – Safeguarding National Interest – Assuming International Responsibility – Shaping Security Together*. 2011. Letöltés: http://www.nato.diplo.de/contentblob/3150944/Daten/1318881/VM_deMaiziere_180511_eng_DLD.pdf Megtekintve: 2013. 06. 12.

A „stratégákhoz” sorolja a kutatás Szlovénia mellett Magyarországot is, mind a Nemzeti Biztonsági Stratégia,²⁰ mind a Nemzeti Katonai Stratégia²¹ tekintetében, hiszen a biztonsági környezet értékelése kifinomult és átgondolt, azonban inkább leíró. Hozzá kell tennünk, hogy ágazati stratégiaként az NKS feladata lenne a katonai vonatkozású célkitűzések megvalósításának „bontása” és erőforrások hozzárendelése a haderőfejlesztés feladatainak függvényében. Mivel az NKS jellegében inkább iránymutató „fehér könyv” (lásd a tanulmány értékelését később), ez csak korlátozott mértékben valósult meg (és az NBS is csak általánosságban rendelkezik az erőforrásokról és végrehajtásról).²² Összességében a „globalisták” stratégiai dokumentumaikban széles spektrumú kitekintést biztosítanak, de ezek inkább leíró, mint előíró szemléletűek, így a stratégiai célok megvalósításáról keveset árulnak el.

- *Lokalisták*: A globalistákkal ellentétben ezek az államok aprólékosan foglalkoznak stratégiai céljaik elérésével, a végrehajtás részleteivel. Stratégiáik funkcionalitását az csökkentik, hogy a nemzetközi kitekintés súlypontja a közvetlen (ti. egy adott régióhoz köthető) biztonsági környezetre és az ott megjelenő kihívásokra, fenyegetésekre fókuszál; a tágabb (globális, vagy NATO-, EU-szinten megjelenő) problémáknak kevesebb figyelmet szentelnek. A balti államok²³ és Lengyelország²⁴ esetében ennek oka egyértelműen Oroszország meghatározó szerepe a térség államainak biztonságfelfogásában, Bulgária²⁵

-
- 20 1035/2012. (II. 21.) Kormányhatározat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról. Elérhető: http://www.kormany.hu/download/f/49/70000/1035_2012_korm_határozat.pdf Megtekintve: 2013. 06. 12.
- 21 1656/2012. (XII. 20.) Kormányhatározat Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiájának elfogadásáról. Elérhető: http://www.kormany.hu/download/d/05/c0000/2012_1220_NKS.PDF Letöltés: 2013. 06. 12.
- 22 Az ECFR elemzői Magyarország esetében kiemelik például a kibertérben megjelenő fenyegetéseket, miszerint: „Elsődleges feladat a kibertérben ténylegesen jelentkező vagy potenciális fenyegetések és kockázatok rendszeres felmérése és prioritizálása, a kormányzati koordináció erősítése, a társadalmi tudatosság fokozása, valamint a nemzetközi együttműködési lehetőségek kiaknázása.” A stratégia azonban ezen nem megy túl abban a tekintetben, hogy mindezt hogyan, milyen eszközökkel, mely szervezetek felelősségi körébe utalva kívánják megvalósítani. Ez egyébként igaz a 2013-ban elfogadott Nemzeti Kiberbiztonsági Stratégiára is, bár ez esetben is a „fehér könyv” jelleg számlájára írható mindez, ugyanis bizonyos mértékben az alacsonyabb rendű szabályzók, mint például az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló törvény már legalább a felelősségi körökről és szervezetekről többet mond.
- 23 Észtország: *National Defence Strategy*, 2011. Elérhető: http://www.kaitseministeerium.ee/files/kmin/img/files/KM_riigikaitse_strateegia_eng%28%29.pdf *National Security Concept of Estonia*, 2010. Elérhető: http://www.vm.ee/sites/default/files/National_Security_Concept_of_Estonia_2010.pdf *National Security Concept*, 2011. Elérhető: http://www.mod.gov.lv/~media/AM/Par_aizsardzibas_nozari/Plani,%20konceptijas/2011_EN_ND.ashx Megtekintve: 2013. 06. 13.
- Lettország: *State Defence Concept*, 2012. Elérhető: http://www.mod.gov.lv/Par_aizsardzibas_nozari/Politikas_planosana/Konceptijas/~media/AM/Par_aizsardzibas_nozari/Plani,%20konceptijas/2012_va_EN.ashx *National Security Strategy*, 2012 Elérhető: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=433830 *Military Strategy*, 2012 Elérhető: [http://www.kam.lt/download/32127/the%20military%20strategy%20\(3\).doc](http://www.kam.lt/download/32127/the%20military%20strategy%20(3).doc) Megtekintve: 2013. 06. 13.
- 24 *Defense Strategy of the Republic of Poland*, 2009 Elérhető: http://www.wp.mil.pl/pliki/File/English/strategia_obronnosci_eng.pdf Megtekintve: 2013. 06. 13.
- 25 *White Paper on Defense and the Armed Forces of the Republic of Bulgaria*, 2010. Elérhető: http://www.mod.bg/en/doc/misc/20101130_WP_EN.pdf Megtekintve: 2013. 06. 13.

A 27 EU-tagállam²⁶ stratégiai dokumentumainak relatív pozíciója az aktualitás és stratégiai látásmód alapján²⁷

és Románia²⁸ esetében pedig a Fekete-tenger és a Balkán térségének problémái. Ezen országok esetében a „globális kitekintést” a NATO-szerepvállalás és az Egyesült Államok vonatkozásában megfogalmazott stratégiai partnerség jelenti, ami elsősorban formális (kollektív védelem) és informális (amerikai csapatok állomásoztatása például a rakétavédelmi rendszer elemei miatt) biztonsági garanciák megtartására vonatkozik. Ugyanakkor az EU közös biztonság- és védelempolitikája (CSDP) kis súlyt kap, leginkább csak a Lisszaboni Szerződés kölcsönös segítségnyújtási záradékával és a CSDP-döntéshozatalban való részvétellel kapcsolatban. Az EU Harccsoportok alkalmazására vagy a közös képességfejlesztésre (Pooling and Sharing, Genti Folyamat) vonatkozó stratégiai elképzelések ezekben az esetekben teljesen általánosak vagy hiányosak.

26 Az országok EU-kódjai alapján: GBR: Nagy-Britannia, FRA: Franciaország, SWE: Svédország, CZE: Csehország, FIN: Finnország, NLD: Hollandia, DEU: Németország, HUN: Magyarország, SVN: Szlovénia, ESP: Spanyolország, SVK: Szlovákia, ROU: Románia, DNK: Dánia, BGR: Bulgária, EST: Észtország, LVA: Lettország, POL: Lengyelország, LTU: Litvánia, LUX: Luxemburg, AUT: Ausztria, IRL: Írország, MLT: Málta, GRC: Görögország, ITA: Olaszország, POR: Portugália, BEL: Belgium. Az áttekintésben azért szerepel 26 ország, mert Ciprus egyáltalán nem rendelkezik ilyen jellegű stratégiai dokumentummal.

27 Oliver de France, Nick Whitney: *Europe's Strategic Cacophony*. ECFR Policy Brief, 2013. http://ecfr.eu/page/-/ECFR77_SECURITY_BRIEF_AW.pdf Letöltés: 2013. 06. 01.

28 *Romania's National Security Strategy*, 2005. Elérhető: http://mercury.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/15286/ipublicationdocument_singledocument/ad89b866-fe51-4987-b293-221be20c0453/en/ROMANIA.pdf Megtekintve: 2013. 06. 13.

- *Kimaradók*: Nemzeti hagyományaikból (semlegesség) vagy stratégiai helyzetükből (stabil biztonsági környezet, törpeállam) adódóan néhány európai állam kis hangsúlyt fektet a védelempolitikára. Ausztria, Málta és Luxemburg nem rendelkezik teljesen önálló védelmi minisztériummal sem, és Ausztria kivételével²⁹ nem beszélhetünk hagyományos értelemben vett nemzeti biztonsági vagy katonai stratégiáról, csupán általános irányelvekről, éves beszámolókról, amelyek nem tükrözik átfogó stratégiai gondolkodást – annak ellenére, hogy nyilván ezen országok esetében is beszélhetünk egyértelmű nemzeti érdekekről és biztonságpolitikai célokról.³⁰ Bár Írország esetében létezik egységes stratégiai dokumentum,³¹ annak tartalma eléggé vegyes, ugyanis inkább külpolitikai és kereskedelmi stratégia – így miközben a halászattal kapcsolatos problémák (melyek nemzetgazdasági szempontból igazolhatóan fontosak) komoly szerepet kapnak, addig a védelmi tervezés szóba sem kerül.
- *Sodródók*: Négy ország (Görögország, Olaszország, Portugália és Belgium) esetében az ECFR elemzői igen kritikus értékelést adtak, és pusztán az európai stratégiai gondolkodás farvizén sodródóként azonosították azokat. Ez elsősorban azon alapul, hogy előbbiek esetében nem találhatunk a jelenlegi biztonsági környezet és stratégiai folyamatok szempontjából releváns stratégiai dokumentumot (ami létezik, az bőven idejé múlt), míg utóbbiak esetében a *Kimaradókra* jellemző laza irányelvek és éves jelentések alapján nem látjuk, milyen stratégiai jövőképpel rendelkezhetnek ezek az országok és fegyveres erők.

Miközben el kell ismernünk, hogy a stratégiai tervezés a nemzeti hagyományok és stratégiai kultúra által messzemenően meghatározott folyamatok, így nincs olyan „elvárt minimum”, amelyet bármely európai ország nemzeti biztonsági vagy katonai stratégiájával szemben megfogalmazhatnánk. A fenti áttekintés rávilágít arra, hogy funkcionális szempontból számos hiányossággal küzdenek ezek a dokumentumok, függetlenül attól, hogy kis vagy nagy országról beszélünk. A következőkben szűkebb körben végezzük el az összehasonlító funkcionális értékelést öt ország esetében, kifejezetten a katonai vonatkozásokra koncentrálva.

Néhány 2010 óta elfogadott dokumentum összehasonlító értékelése

Csehország, Szlovénia, Horvátország, Észtország és Litvánia esetét azért tartjuk összevethetőnek a magyar Nemzeti Katonai Stratégiával, mert NATO-tagállamokról,

29 *Weissbuch 2010*. Elérhető:

http://mercury.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/155915/ipublicationdocument_singledocument/f8a1568a-97df-4caf-9ecc-bc03b274a75e/de/weissbuch2010_ger.pdf Megtekintve: 2013. 06. 13.

30 Tegyük hozzá, az osztrák Fehér Könyv egy átfogó dokumentum, amely több olyan területtel is foglalkozik (például a védelmi célú kutatás-fejlesztéssel), amivel a jobb megítélésű dokumentumok sem. Véleményünk szerint az ECFR elemzői leginkább a hagyományosan az ENSZ békefenntartásra korlátozódó osztrák szerepvállalás és a hangsúlyozott semlegesség miatt tekintenek Ausztriára „kimaradó” orszákként, ugyanis az összeurópai stratégiai gondolkodásban kevés szerepet vállalnak. Ez azonban nem jár együtt védelempolitikai passzivitással.

31 *Statement of Strategy, 2011–2014*. Elérhető: <http://www.dfa.ie/uploads/documents/dfat%20statement%20of%20strategy%202011-2014.pdf> Letöltés: 2013. 06. 13.

méretüket tekintve kis országokról és a tágabb értelemben vett közép-európai térséghez tartozó országokról van szó, amelyek 2010-ben vagy azóta fogadtak el stratégiai dokumentumokat. Az összehasonlítást az alábbi dokumentumok alapján végezzük:

- Csehország: Védelempolitikai Fehér Könyv (2011),³² Nemzeti Biztonsági Stratégia (2011),³³ Védelmi Stratégia (2012).³⁴
- Szlovénia: Nemzeti Biztonsági Stratégia (2010),³⁵ A Fegyveres Erők Hosszú Távú Fejlesztési Terve 2025-ig.³⁶
- Horvátország: A Fegyveres Erők Hosszú távú Fejlesztési Terve, 2006–2015,³⁷ Nemzeti Biztonsági Stratégia – Tervezet (2010).³⁸
- Észtország: Nemzeti Biztonsági Konceptió (2010),³⁹ Nemzeti Védelmi Stratégia (2011),⁴⁰ Nemzeti Védelmi Fejlesztési Terv 2013–2022.⁴¹
- Litvánia: Nemzeti Biztonsági Stratégia (2012),⁴² Nemzeti Katonai Stratégia (2012).⁴³

Következtetések és ajánlások

A 2008 óta tartó gazdasági válság hatásai az európai haderőkre vélhetően csak a hidegháború végének hatásához lesznek mérhetőek. Az elmúlt 4–5 év tapasztalatai, valamint a jelenlegi trendek és előrejelzések alapján a nagyarányú forráselvonás és az ezt követő haderő- vagy képességszökkentések az egész kontinensen általánosnak mondhatóak, és közép-, akár hosszú távon is állandósulhatnak. Eközben Európa biztonsági környezete nem csupán gyorsan és dinamikusán változik, de egyrészt újabb válságok alakulnak/alakulhatnak ki a szomszédos régiókban (az „arab tavasz” kapcsán kialakult instabil és gyenge államok köre Észak-Afrikában és a Közel-Keleten),

32 Elérhető: http://merln.ndu.edu/whitepapers/Czech_ENG_2011.pdf Letöltés: 2013. 06. 19.

33 Elérhető: http://merln.ndu.edu/whitepapers/CzechRep_Security_Strategy_ENG_2011.pdf Letöltés: 2013. 06. 19.

34 Elérhető: <http://www.army.cz/scripts/file.php?id=143716&down=yes> Letöltés: 2013. 06. 11.

35 Elérhető: http://merln.ndu.edu/whitepapers/Slovenia_Resolution-NSS_ENG_2010.pdf Letöltés: 2013. 06. 21.

36 Elérhető: http://www.mo.gov.si/fileadmin/mo.gov.si/pageuploads/pdf/ministrstvo/ReDPROSV25_slo_en.pdf Megtekintve: 2013. 06. 21.

37 Elérhető: <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=cab359a3-9328-19cc-a1d2-8023e646b22c&lng=en&id=154936> Megtekintve: 2013. 06. 21.

38 Horvátország esetében ugyan még csak tárgyalási fázisban van az új stratégia, de az ismert részletek alapján érdemes értékelnit, hiszen már tükröznie kell az ország NATO- és EU-csatlakozásának hatásait is. Elérhető: http://www.morh.hr/images/stories/aktualne teme/sns/sns_nacrt.pdf Megtekintve: 2013. 06. 20.

39 Elérhető: http://www.vm.ee/sites/default/files/National_Security_Concept_of_Estonia_2010.pdf Megtekintve: 2013. 06. 20.

40 Elérhető: http://www.kaitseministeerium.ee/files/kmin/img/files/KM_riigikaitse_strategia_eng%282%29.pdf Megtekintve: 2013. 06. 20.

41 Elérhető: http://www.kaitseministeerium.ee/files/kmin/nodes/13373_NATIONAL_DEFENCE_DEVELOPMENT_PLAN_2013.pdf Megtekintve: 2013. 06. 20.

42 Elérhető: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=433830 Megtekintve: 2013. 06. 20.

43 Elérhető: [http://www.kam.lt/download/32127/the%20military%20strategy%20\(3\).doc](http://www.kam.lt/download/32127/the%20military%20strategy%20(3).doc) Megtekintve: 2013. 06. 20.

másrészt új, a transzatlanti térség államainak belső stabilitását veszélyeztető fenyegetések jelennek meg (kiberbűnözés, kritikus infrastruktúraelemek elleni kibertámadások). Ebben a kiszámíthatatlan, nehezen tervezhető környezetben kellett az elmúlt években Európa államainak – így Magyarországnak is – felülvizsgálni a haderők helyzetét, jövőképét, és a képességmegőrzés és képességfejlesztés lehetőségeit. Ezt az elemző-értékelő és tervező folyamatot nehezíti az is, hogy a gyorsan változó biztonsági környezet percepciója, az érzékelt fenyegetések köre még a stabil és békés európai államok esetében is heterogének és más-más súlypontra irányulnak, ami rendkívüli módon megnehezíti a stratégiai törekvések összehangolását.

A 2012 decemberében elfogadott Nemzeti Katonai Stratégia a stratégiai dokumentumok hierarchiájába beágyazva, *ágazati stratégiaként* átfogó képet ad az ország biztonsági környezetéről, az érzékelt kockázatokról, kihívásokról és fenyegetésekről, a fegyveres erők feladatrendszeréről, illetve a magyar stratégiai kultúra számos eleméről, így az ország nemzetközi ambíciószintjéről, külpolitikai céljairól és prioritásairól, és a katonai erő használatával kapcsolatos álláspontjáról. Nemzetközi összehasonlításban a jelenlegi NKS inkább „fehér könyv” (az ország biztonság- és védelempolitikai célkitűzéseit rendszerbe foglaló, azok elérését vázoló leíró dokumentum), mint a cél-eszköz rendszert minden elemében stratégiai időtávra (reálisan legalább 8–10 év, kitekintéssel 10–15 év) tervező stratégia. Az öt országos összehasonlító értékelés azt is megmutatta, hogy a magyar Nemzeti Katonai Stratégiával kapcsolatban szakmai-tartalmi szempontból mind pozitívumokat, mind negatívumokat azonosíthatunk.

A tartalmi értékelést esetünkben azonban funkcionális értékeléssel is ki kell egészítenünk az elvégzett európai és szűkebb regionális áttekintés tapasztalatai alapján. Ebben – ahogy a tanulmány során végig – kiinduló feltevésünk az, hogy egy „stratégiának” egyértelmű célokat azonosító, súlypontokat képző, előíró szemléletű, az eszközöket és erőforrásokat a célokhoz rendelő, és a végrehajtót, valamint a végrehajtás módját és időkeretét pontosan meghatározó dokumentumnak kell lennie. Korábban meghatározott szempontjainkat követve a következő értékelést adhatjuk:

- *A biztonsági környezet átfogó szemléletű értékelése* – beleértve a kihívások, kockázatok, fenyegetések mellett a lehetőségeket is – a Nemzeti Katonai Stratégia esetében globális és regionális szinten és a biztonság átfogó értelmezésének megfelelően valamennyi területen alapos, körültekintő és szakmai szempontok alapján sem hagy kívánnivalót maga után.
- *Az elvárt jövőbeni „végállapot” megvalósításához szükséges előíró szemlélet* tekintetében az NKS szerepelteti azokat az általános elveket és jellemzőket, amelyeknek a Magyar Honvédségnek – szélesebb értelemben a magyar védelmi szférának és az országvédelmi rendszernek – az ország biztonságának fenntartásához, illetve a nemzetközi műveleti szerepvállaláshoz meg kell felelnie. A dokumentumban a nemzeti önerő, az országvédelem és a tartalékos rendszer kiépítésének követelményeivel megjelennek a „lokális” stratégiai gondolkodás elemei is. Azonban az előíró szemléletet nem vezeti át egy konkrét „haderőképre”, azaz stratégiai távlatban a dokumentum alapján nem lehet felmérni, hogy a Magyar Honvédség a tervezési időszak végére milyen haderőszerkezettel, állománnyal, haditechnikai eszközökkel – összefogla-

lóan, milyen képességekkel – fog rendelkezni. Ez megnehezítheti a stratégia alapján tájékozódó katonai szervezetek, a külföldi szövetségesek és partnerek, egyben a magyar társadalom tájékozódását, informálódását is.⁴⁴

- A *célok–eszközök–végrehajtók–végrehajtási módszerek* egysége a Nemzeti Katonai Stratégiában töredékesen jelenik meg, olykor a legalapvetőbb kérdésekben is fehér foltokat hagyva. Példának okáért: miközben több helyen szerepel, hogy „A Magyar Honvédségnek képesnek kell lennie a műveletek teljes spektrumában történő részvételre” (81. pont), arról nem szól a stratégia, hogy hogyan, milyen erővel, eszközökkel vagy időtávon lesz erre képes. Ez elsősorban azért problémás kérdés, mert a nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy bármilyen általános célt vagy képességekövetelményt is határoz meg egy stratégiai dokumentum, ha nem látható kialakításának lépésről lépésre történő útja, a szükséges források és a felelős végrehajtó szervezetek, nem sok reális esély van arra, hogy a gyakorlatban megvalósítható lesz a célkitűzés.
- A *konkrét tervezési célok (haderőstruktúra, képességek) azonosítása* szinte teljes mértékben hiányzik az NKS-ből, amit döntően annak tulajdonítunk, hogy ez a „fehér könyv” funkcióhoz nem feltétlenül tartozik hozzá. Ugyanakkor abban a tekintetben ez hiányosságot jelent, hogy a katonai képességfejlesztés alapküldetése nem ad semmilyen támpontot arra vonatkozóan, hogy a következő évtizedben milyen területeken tervez fejlesztéseket. Konkrét példát említve: a Magyar Honvédség egyik kiemelten kommunikált fejlesztéséről, az önkéntes tartalékos rendszerről az NKS semmilyen konkrétumot (létszám, a fejlesztés ütemezése, finanszírozás, stb.) nem tartalmaz.
- A *tervezési időszak erőforrásainak pontos azonosítása és ütemezése* hasonlóképpen „vázlatos”. A GDP-arányos védelmi kiadások szintjére vonatkozó „politikai kötelezettségvállaláson” és a védelmi költségvetés belső felhasználási arányainak célján túlmenően az NKS nem tartalmaz a stratégiai tervezéshez támpontot adó *sarokszámokat sem* – tételes bontásról nem is beszélve. E mögött ez esetben a „fehér könyv” jelleg mellett a stratégia kialakításának időszakában (2012) tapasztalható nagyfokú nemzetgazdasági bizonytalanságot látjuk, ugyanis tervezhető stratégia akár a legnagyobb pénzügyi részletességgel is, ha a tervek alapját jelentő gazdasági előrejelzések hónapról-hónapra jelentősen változnak. Ilyen környezetben indokoltnak érezzük a bizonyos fokú óvatosságot.

44 Úgy véljük, hogy miközben a Magyar Honvédség állományának természetesen a belső szabályzók pontos képet adhatnak a következő években tervezett és megvalósuló változásokról, fejlesztésekről, nemzetközi szövetségeseink számára fontos lenne az átlátható haderőtervezés, amennyiben viszonyossági alapon azt szeretnénk elősegíteni, hogy kölcsönösen növelni tudjuk haderőink interoperabilitását, és fokozni tudjuk a nemzeti és többnemzeti képességfejlesztési szinergiákat. Hasonlóképpen, a transzparencia és információáramlás növelését a magyar társadalom irányába is fontosnak tartjuk, ugyanis ez tovább erősítheti a lakosság körében a Magyar Honvédség legitimitását, támogatottságát és elismertségét – különösképpen a jelenleg tapasztalható forráshiányos környezetben. A tapasztalható „információhiány” bizonyos mértékig indokolható az adatok és információk nemzetbiztonsági szempontból érzékeny jellegével, azonban a nemzetközi gyakorlat nem támasztja alá azt, hogy ne lehetne ezeket racionális szinten kommunikálni – mint azt a közelebbről vizsgált államok közül Csehország, Horvátország és a Balti államok esetében is láthatjuk (Nem beszélve nyugat-európai államok többségéről, ahol az átláthatóság biztosítása nem esetleges, hanem alapvető elvárás).

A leírtak fényében – tekintettel a Nemzeti Katonai Stratégia elfogadása óta eltelt időre és a tervezést segítő körülmények kiszámíthatóbbá válására – javasoljuk a fenti szempontok hatékonyabb érvényre juttatását a Kormányzati Stratégiai Irányításról (KSIR) szóló 38/2012. kormányrendelet alapján kidolgozásra kerülő Miniszteri Programban és a rövid-, közép-, illetve hosszú távú haderő-fejlesztési tervekben.

Végül, de nem utolsó sorban jelezni kívánjuk, hogy bármely értékelés szubjektív jellege csökkenthető, ha a jelenleg is zajló tervezési folyamatba az érintett szakmai közösségek, katonai szervezetek szélesebb körét is bevonják – bizonyos funkcionális területeken beleértve ebbe a védelmi ipar (kutatás-fejlesztés és szolgáltatók) és a civil szféra (az önkéntes tartalékosok vonatkozásában érintett munkaadók) szereplőit, valamint szövetségeseinket, nemzetközi partnereinket is.

	Csehország	Szlovénia	Horvátország	Észtország	Litvánia	Magyarország
I. Stratégiai környezet						
<i>Milyen földrajzi fókuszú fenyegetésekkel számol?</i>	Globális kitekintésű összefüggésekben, hatás-mechanizmusokban gondolkozik.	Globális kitekintésű, kiemelve az ország „csomóponti fekvését” (Nyugat-Balkán, Mediterrán térség, Közép-Európa).	Globális kitekintésű, délkelet-európai hangsúllyal.	A globális trendeket megjeleníti, de az euro-atlanti térségre fókuszál, balti hangsúllyal.	Globális kitekintés nélküli, Európára (NATO, EU), kiemelten a Baltikumra fókuszál, orosz hangsúllyal.	Globális kitekintésű, összefüggésekben, hatás-mechanizmusokban gondolkozik, de előtérbe kerülnek a nemzeti önérték az országvédelem kérdései is
<i>Milyen jellegű fenyegetésekkel számol? (Biztonság-értelmezése átfogó-e?)</i>	Átfogó biztonságértelmezés, hagyományos és nem hagyományos fenyegetések, új típusú kihívások.	Átfogó biztonságértelmezés, hagyományos és nem hagyományos fenyegetések, új típusú kihívások.	Átfogó biztonságértelmezés, hagyományos és nem hagyományos fenyegetések, új típusú kihívások.	Átfogó biztonságértelmezés, hagyományos és nem hagyományos fenyegetések, hangsúlyos új típusú kihívások.	Átfogó biztonságértelmezés, hagyományos és nem hagyományos fenyegetések, hangsúlyos új típusú kihívások.	Átfogó biztonságértelmezés, hagyományos és nem hagyományos fenyegetések, új típusú kihívások.
<i>Milyen keretben képzeli el a honvédelmet és a nemzetközi műveleteket?</i>	Nemzeti alapon, illetve NATO és EU keretben. ENSZ és EBESZ bekezdéseket.	Nemzeti alapon, illetve NATO és EU keretben. ENSZ és EBESZ bekezdéseket.	Nemzeti alapon, illetve NATO és EU keretben. ENSZ és EBESZ bekezdéseket.	Nemzeti alapon, illetve NATO és EU keretben. (ENSZ, EBESZ alig jelenik meg.)	Nemzeti alapon, illetve NATO és EU keretben. (ENSZ, EBESZ alig jelenik meg.) Az Egyesült Államok stratégiai partner.	Nemzeti alapon, illetve NATO és EU keretben. ENSZ és EBESZ bekezdéseket. Az Egyesült Államok stratégiai partner.
<i>Hogyan viszonyul a katonai erő alkalmazásához? Ván-e definiálni ambíciószintje?</i>	A nemzeti érdekek védelme érdekében, külföldön szövetségi keretben globális telepíthetőséggel, ENSZ-mandátumhoz kötve válság-kezelésre, békefenntartásra. Ambíciószint (többnemzeti kötelekben): zászlóalj méretű szárazföldi vagy légi komponens havi rotációval. Belföldön katasztrófa-elhárítási feladatokra.	A nemzeti érdekek védelme érdekében, külföldön szövetségi keretben válságkezelésre, békefenntartásra. Ambíciószint (többnemzeti kötelekben): zászlóalj méretű „összhaderőnemi” komponens 12 havi rotációval. Belföldön katasztrófa-elhárítási feladatokra.	A nemzeti érdekek védelme érdekében, külföldön szövetségi keretben válságkezelésre, békefenntartásra. Ambíciószint (többnemzeti kötelekben): összesen egy megerősített zászlóalj méretű komponens két egyidejű műveletben, 7-30 napig önállóan fenntartva. Belföldön katasztrófa-elhárítási feladatokra.	A nemzeti érdekek védelme érdekében, külföldön szövetségi keretben válságkezelésre, békefenntartásra. Ambíciószint nem nevesít. Belföldön katasztrófa-elhárítási feladatokra.	A nemzeti érdekek védelme érdekében, külföldön szövetségi keretben válságkezelésre, békefenntartásra. Ambíciószint (többnemzeti kötelekben): Lettországtól 15.000 km-es távolságban szakasz, 5000 km-es körben század, 3000 km-es körben két század erejű kontingens részvétele. 2016-ig a nemzetközi szerepvállalás minimum 390 fő.	A nemzeti érdekek védelme érdekében, külföldön szövetségi keretben válságkezelésre, békefenntartásra. Ambíciószint (többnemzeti kötelekben) egyidejűleg maximum 1000 fő. Belföldön katasztrófa-elhárítási feladatokra.

	Csehország	Szlovénia	Horvátország	Észtország	Litvánia	Magyarország
<p>II. Fegyveres erők</p> <p><i>Változott-e 2008 óta, és hogyan: a védelmi költségvetés,¹ a haderő-létszám és –szervezet; az egyes költségvetési területek finanszírozása?</i></p>	<p>A GDP-arányos védelmi költségvetés 2007–2012 között 1,6%-ról 1,1%-ra csökkent.</p> <p>A személyi kiadások aránya 43%-ról 52%-ra nőtt, a fejlesztések aránya 32%-ról 21%-ra csökkent. Képességfejlesztésre 2006-ban 19%-ot, 2011-ben 9%-ot költöttek.</p> <p>A haderő létszáma 2007–2011 között csökkent: a teljes állomány 37.400-ról 31.700-ra, az aktív katonák létszáma 12.900-ról 8.000-re.</p>	<p>A GDP-arányos védelmi költségvetés 2007–2012 között 1,5%-ról 1,2%-ra csökkent. A belső felhasználásról a stratégiai dokumentumok nem írnak, a NATO-célok elérése szerepel távlati célkitűzésként. A haderő létszámában (9.500 fő) dokumentumok nem terveznek változást.</p>	<p>A GDP-arányos védelmi költségvetés 2007–2012 között 1,6%-ról 1,7%-ra nőtt. 2007–2011 között a személyi kiadások 61,7%-ról 44,6%-ra, a fenntartási költségek 28,5%-ról 27,7%-ra csökkentek, a fejlesztések 9,3%-ról 27,7%-ra nőttek.</p> <p>A haderő létszámában (16.000 fő) a dokumentumok nem terveznek változást.</p>	<p>A GDP-arányos védelmi költségvetés 2007–2012 között 2,1%-ról 1,7%-ra csökkent. A védelmi költségvetés belső arányairól és a haderőlétszámáról a dokumentumok nem tartalmaznak információt.</p>	<p>A GDP-arányos védelmi költségvetés 2007–2012 között 1,7%-ról 1%-ra csökkent. A védelmi költségvetés belső arányait előírja a dokumentum (40%-30%- 30%), de a haderőlétszámáról és a haderőnemi összetételről nem tartalmaz információt.</p>	<p>A GDP-arányos védelmi költségvetés 2007–2012 között 1,3%-ról 0,8%-ra csökkent. A védelmi költségvetés belső arányait előírja a dokumentum (40%-30%- 30%), de a haderőlétszámáról és a haderőnemi összetételről nem tartalmaz információt.</p>
<p><i>Milyen a stratégiai jövőkép, változik-e a fegyveres erők alkalmazási köre?</i></p>	<p>Az ország elleni agressziót középtávon sem tekintik valószínűnek, a fegyveres erők alkalmazási köre a civil és katonai válságkezelés maradt.</p>	<p>Az ország elleni agressziót középtávon sem tekintik valószínűnek, a fegyveres erők alkalmazási köre a civil és katonai válságkezelés maradt.</p>	<p>Az ország elleni agresszió esélye csökken, de nem zárható ki teljesen; a fegyveres erők alkalmazási köre a civil és katonai válságkezelés.</p>	<p>Az ország elleni agresszió esélye csökken, de nem zárható ki teljesen; a fegyveres erők alkalmazási köre a civil és katonai válságkezelés.</p>	<p>Nem deklarálják az ország elleni agresszió esélyét; a fegyveres erők alkalmazási köre a honvédelem, a civil és a katonai válságkezelés.</p>	<p>Hagyományos fegyverekkel végrehajtott támadás veszélye jelenleg elenyésző mértékű, és a jelenlegi folyamatok középtávon is ezt valószínűsítik. A fegyveres erők alkalmazási köre a civil és katonai válságkezelés maradt.</p>

	Csehország	Szlovénia	Horvátország	Észtország	Litvánia	Magyarország
<i>A nemzetközi együttműködés fokozása megjelenik-e a képességfejlesztés területén/ hogyan?</i>	Megjelenik a NATO (Smart Defense) és EU (Pooling and Sharing), valamint a regionális (V-4) együttműködés. Nemzeti specializáció: CBRN. Együttműködési területeket nem emel ki.	Kiemelt hangsúlyt kap a NATO, egyes elemek (légtér-ellenőrzés) teljes integrálásával. Megjelenik az EU és a multilaterális együttműködés is. Nemzeti specializációt, együttműködési területet nem emel ki.	A K+F+I együttműködés fokozása a NATO és EU szervezeteivel (de szövetségben belüli együttműködési területek még nem jelentek meg a csatlakozást megelőzően.)	Kiemelt hangsúlyt kap a NATO, egyes elemek (légtér-ellenőrzés) teljes integrálásával; és nagy hangsúlyt az EU – leginkább a biztonsági garanciákat erősítő képesség-fejlesztésben. Nemzeti specializáció: kibervédelem. Együttműködési területet nem emel ki.	Kiemelt hangsúlyt kap a NATO, egyes elemek (légtér-ellenőrzés) teljes integrálásával. Megjelenik a balti államok közötti védelmi integráció. A képességfejlesztés egyértelmű terete a NATO, az EU mint „katalizátor” szerepel.	Megjelenik a NATO, EU és regionális keretekben folyó többnemzeti képességfejlesztési együttműködés, de nemzeti specializációt, együttműködési területeket nem emel ki.
<i>A fegyveres erők feladatai: milyen súllyal jelenik meg a területvédelem / érdekvédelem (válságkezelés)?</i>	A nemzetközi válságkezelő műveleteket valószínűsíti elsődleges műveleti alkalmazásként.	A nemzetközi válságkezelő műveleteket valószínűsíti elsődleges műveleti alkalmazásként.	A nemzetközi válságkezelő műveleteket valószínűsíti elsődleges műveleti alkalmazásként; fenntartva, hogy a Balkánon destabilizáló események történhetnek.	Bár a nemzetközi válságkezelő műveleteket valószínűsíti elsődleges műveleti alkalmazásként, a képességfejlesztés döntően a honvédelmi (területvédelmi) erőkre koncentrál.	Bár a nemzetközi válságkezelő műveleteket valószínűsíti elsődleges műveleti alkalmazásként, a képességfejlesztés döntően a honvédelmi (területvédelmi) erőkre koncentrál.	A képességfejlesztésben az országvédelem, a műveleti alkalmazásban a válságkezelő műveletek jelennek meg nagyobb súllyal.
III. A stratégiai dokumentum(ok) funkcionálitása – a feladatokhoz rendel-e:						
<i>Eszközöket?</i>	Igen	Igen	Igen	Részben nevesít	Részben nevesít	Részben nevesít.
<i>Forrásokat?</i>	Igen	Nem nevesít	Igen	Részben nevesít	Nem	Igen
<i>Végrehajtókat és módszereket?</i>	Igen	Részben nevesít	Igen	Részben nevesít	Nem	Nem

- 1 A védelmi költségvetésre vonatkozó adatok forrása a SIPRI Military Expenditures Adatbázisa. Elérhető: http://www.sipri.org/research/armaments/milex/milex_database Letöltés: 2013. 06. 25.